

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

**Rhodes, Georges de
Lugduni, 1661**

Qvæstio I. De poßibilitate ac existentia visionis Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](#)

30 Disp. II. De Deo. Quæst. I. Sect. I.

omnia: negationem , quæ omnia de Deo negat : superlationem quæ Deum euehit supra omnia : Ignorationem , quæ Deum videt in caligine , & non nisi nesciendo nouit. Vide omnino Petavium l. i.

DISPVTATIO II.

De cognitione intuitiuæ essentia , ac perfectionis diuina. q. 12.

Videre
Deum, est
participare
Dei vitam.

COGNITIONE obscura , & Ænigmatica quam habent viatores de Deo , intra nebulam , & caliginem , transeo ad visionem illam clarissimam , & facie , ad faciem , quæ beatorum hereditas est. *Gloria Dei viuens homo* (inquit Irenæus 1.4. c. 3.) *vita auem hominis visio Dei*. Subsistens enim vita participatione Dei euicit , Dei autem participatio , est videre Deum ; quæcumque vero haec tenus dixi , ostendere aliquatenus possunt quanta & quæm stupenda sit magnitudo Dei , nunc quæ dicere aggredimur manifeste demonstrant quæ sit mirabilis eius pulchritudo , quæ defixos beatos tenet aspectu & amore sui , de hac ergo visione ut dicam distinctè quatuor video esse capita ad quæ omnia reuocentur. Primum sit possibilitas eius , & existentia. Secundum principia effectiva. Tertium causa formalis extrinseca , obiectum scilicet tum primum tum secundarium. Quartum causa formalis intrinseca quidditas nimirum , & proprietates.

Partitio
disputatio-
nis.

QVÆSTIO I.

De possibilitate ac existentia visionis Dei.

Art. 1. 3. 4.

Possibilis erit cognitione hæc immediata , clara , propria , si possit intellectus creatus cognoscere Deum in se ipso , facie ad faciem , & sicuti est , vbi duplex est controvërsia. Prima vtrum naturaliter id intellectui alicui sit possibile. Secunda vtrum id sit possibile supernaturaliter.

SECTIO I.

De possibilate visionis Dei per vim naturalem.

Artic. 4.

Possit Deum videre naturaliter , est posse producere ac recipere visionem illam tanquam sibi debitam , & proportionatam sine concurtu , aut auxilio indebito. Difficultas igitur est vtrum intellectus aliquis creatus aut etiam creabilis sufficiens habere possit vires , ad videndum eo modo Deum sine vlla eleuatione , in qua sane celeberrima , & difficillima controvërsia , video longè facilius esse aliena reiicere quæ statuere certò quid dici debeat ; quod tamen vt in re obscurissima præstem clarissimè proponendus in primis est.

§. I.

Status difficultatis , & multiplex ratio dubitandi.

Quid sit
cognitione
intuitiva.

Certum itaque primò est visionem intuitiuam essentialiter differre à cognitione quæ dicitur abstractiuæ , est autem difficile statuere in quo positum sit esseentialle illud discriminem ; primò enim non in eo differunt , quod cognitione abstractiuæ , non omnes attingat formalitates quæ sunt in obiecto , sed præscindat & abstrahat vnam ab alia. Intuitiua verò

nullà vtatur abstractione , sed hoc esse falsum ostendetur quæst. 3. Deinde non videntur etiam recte assignare discriminem istud , alij , quod cognitio intuitiuæ feratur in rem ipsam , vt actu hic & nunc præsentem & existentem. Hoc enim est difficile , quia possibilia cognoscuntur à Deo intuitiuæ , & si destrueretur existentia obiecti præsentis , relicta in oculo eius specie , ac visione , non est dubium quin visio mansura effet intuitiuæ , cum eadem esset , ac prius , alioqui discriminem harum cognitionum effet tantum denominatio extrinseca. Tertiò neque rem omnino explicare videtur sententia communis , visionem intuitiuam esse illam quæ obiectum cognoscitur per speciem propriam immediatè illud representantem ; abstractiuam , quæ cognoscitur per speciem quæ immediate repræsentat alterum. Hoc (inquam) videtur difficile , quia potest Deus sine specie propria producere visionem intuitiuam , & sine specie aliena producere abstractiuam. Neque satius est dicere quod Deus suppletar tunc concursum speciei propriæ ; nam queritur in quo differat concursus iste speciei propriæ , à concursu speciei alienæ. Hoc enim est discriminem visionis , & cognitionis abstractiuæ quod inuestigamus. Deinde beati vir dicetur postea creaturas intuitiuæ in Deo vident , sine specie propria , & Deus se ipsum intuitiuæ videt in creaturis : ideoque satius etiam non est dicere quod cognitio intuitiuæ obiectum cognoscatur in se , abstractiuæ verò in alio.

Verum di-
scrimen
cognitio-
nis intuitiuæ
ux ab ab-
stractiuæ.

Certum igitur secundò est verum discriminem vtriusque huius cognitionis esse , quod intuitina , ita cognoscatur obiectum vt est in se vt non cognoscatur illud instar alterius , siue prout est alteri simile : abstractiuæ vero , ita cognoscatur illud in alio , vt cognoscatur instar alterius , id est prout simile alteri , & veluti proprietatibus eius indutum ; hoc enim conuenit , vt patet , cognitioni cuilibet abstractiuæ , nam per eam apprehenditur Deus ad modum *senis* , & Angelus ad modum *iunioris alati*. Vnde cognitionem hanc vocat Apostolus per speculum , & Ænigma , quia fit per medium imperfectissimum ad cuius similitudinem concipitur Deus ; omnibus autem cognitionibus intuitiuæ commune est , vt obiectum non apprehendant instar alterius , siue ad modum alterius , vt patet in omni cognitione quæ percipiimus obiecta simul cum sensu ; nam ea cognoscimus vt sunt in se ipsis , & vt ita dicam ad modum sui , non ad modum alterius : sic visio Dei , attingit Deum vt est in se non autem ad modum , & instar rerum creatarum , hoc enim vocat Apostolus facie ad faciem , id est sine medio vlo interposito , cuius instar cognoscatur Deus , sed sicut cogniti à Deo sumus , & sicut ego cognosco hominem , inter cuius faciem , & meam nihil omnino interpositum est , & hoc sine dubio significat vulgaris sententia , quæ cognitionem intuitiuam vocat eam quæ obiectum attingit per species proprias , id est instar sui non instar alterius : abstractiuam quæ fit per species alienas , id est ad modum alterius.

Superezet h̄c addere quid sit posse facere aliquid naturaliter , quid posse facere obedientialiter siue supernaturaliter , breuiter dico fieri naturaliter posse illud quod ita est proportionatum vt fieri possit sine concurso indebito , & auxilio improprio : illud autem fieri non potest nisi obedientialiter , quod est ita improprio : vt fieri non possit sine concurso & auxilio indebito , vt patet ex his quæ de potentia obedientiali dicta sunt suo loco. Sensus ergo questionis est , vtrum cognitione illa Dei vt est in se , & ad modum sui , non autem instar alterius ita sit sublimis , & eleuata vt nullus fieri possit à Deo intellectus , qui elicere vitaliter illam possit nisi eleuatus per concursum indebitum.

Quid si
fieri natu-
raliter aut
supernatu-
raliter.

Ratio

§. II.

Difficultatis resolutio, & efficax eius probatio.

Dico primò nulla creatura existens, aut de potentia ordinaria creabilis, Deum videre potest per vires naturæ. Ita Catholici omnes contra Eunomium & Aëtium, & qui eos sequuti sunt, hæreticos Anomæos, stultissimè afferentes, Deum non minus notum nobis esse quam sibi, idem necessariò supponebat Pelagius, negans necessariam esse gratiam ad beatitudinis aſſequitionem & expreſſe tenebant Beguardi, & Beguinæ vt refertur in Concilio Vienensis sub Clemente V. neque Durandus excusari ab eo errore potest, quantumuis benignè illum exponat Molina.

Primo enim apertæ in eam rem sunt scripturæ. 1. ad Timotheum 6. *Beatus, & solus potens, &c. qui lucem habitat inaccessibilem, quem nemo hominum vidit sed nec videre potest, &c.* 1. dicitur solus esse immortalis ac inuisibilis. Deinde solus Deus dicitur cognitionis illius esse cauſa Rom. 6. *Stipendium peccati mors gratia autem Dei vita eterna. Psalm. 83. gratiam, & gloriam dabit Dominus, 1. ad Corinthios 2. que Dei sunt nemo nouit nisi spiritus Dei, Matth. 11. nemo nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi filium, &c.*

Secundò idem expreſſe definitum habetur à Clemente V. in Concilio Vienensis aduersus Beguardos vt refertur Clementina ad nostrum, de hæreticis, & in omnibus Concilijs, ubi damnatus est Pelagius negans necessitatē gratiæ supernaturalis ad gloriam promerendam. Et nouissimè à Pio V. & Gregorio X III. inter errores Michaëlis Baij, etiam ille damnatus est, art. 11. & 18.

Tertiò idem vñanimiter tradunt patres. Irenæus 1. 4. c. 37. *Homo ipsum non videt, ille autem volens videntur ab hominibus quibus vult, incapabilis & incomprehensibilis, visibilem se comprehensibilem, & capacem hominibus praefat, S. Maximus Centuria 1. non potest anima ad cognitionem Dei attolli, nisi condescensu quodam usus, ipsam animam tangat, & ad se euehat,* Athanasius orat. contra Idola, Deum à nemine cognosci posse nisi per effectus fusè probat & eleganter. Nazianzenus orat. 2. de Theologia. *Idecirco media (inquit) inter nos ac Deum corporeæ hac caligo interiecta est, non secus ac nubes illa inter Ægyptos & hebreos: posuit enim tenebras latibulum suum hoc est crassitatem nostram, idem afferunt Basilius 1. contra Eunomium. Cyrus 1. 11. Thesauri, & Chrysostomus hornilijs quinque de incomprehensibili Dei natura, adeò ut vius sit contrario errori fauere vt dicetur postea. Inter Latinos Patres eximiè probat hoc Augustinus epist. 112. c. 14. & 1. 12. ciuitatis c. 9. adeò ut hoc omnino sit de fide.*

Quartò ratio naturalis quæ illud probet difficultè inuenitur vt constabit ex sequenti assertione.

Dico secundò nullus intellectus creabilis est à Deo qui Deum intuituè cognoscere possit per vires naturæ, ita etiam Theologi ferè omnes cum S. Thomas hic & Scoto in 4. dist. 49. quæst. 11. nonnulli autem licet idem sentiant, aiunt tamen, id vix demonstrari. Maior in 4. dist. 49. q. 4. Molina q. 12. art. 5. disp. 2. Herice disp. 48. 64. Albertinus principio 1. Philosophice, q. 3. Theologica, Valentia p. 3. Beccanus t. 1. c. 9. q. 5. Rimalda 1. 1. d. 23. sect. 1.

Primo enim ita omnino colligitur ex scripturis vbi absolutè solus Deus esse dicitur inuisibilis, & eius perfectiones appellantur inuisibilia Dei, hoc autem est fallum, si alicui creature possibili, est naturaliter Visibilis, dicitur etiam habere lucem inaccessibilis, ad quod exigitur vt illa nemini sit accessibilis sicut

Prima ratio dubitandi.

Seconda ratio dubitandi.

Tertia ratio dubitandi ratione ex Molina.

Quarta ratio dubitandi de substantia supernaturali.

Nulla
creaturæ
vicio Dei
est naturæ
lis.

Prima pro-
batio ex
scripturis.

Secunda
probatio
ex Conci-
liis.

Tertia
probatio
ex patri-
bus.

Nulla
creaturæ
possibili
vicio Dei
est naturæ
lis.

Probatur
ex scriptu-
ris.

sicut antequam esset homo impropriè dictus fuisset sol esse inuisibilis. Deinde dicitur solus filius nouis patrem, neque patrem quisquam nouit nisi filius. Hoc (inquam) verum esse non possèt, si esset possibilis aliqua creatura quæ Deum videret naturaliter. Præterea vita eterna non esset absolute gratia supernaturalis, & omnia auxilia quibus illam meremur non dicerentur esse supernaturalia, & exigere auxilium supernaturale, si autem compararentur cum solis creaturis existentibus, verum hoc non esset; sicut perfectio supremi Angeli si non existeret non posset dici supernaturalis, unde argumentari licet efficaciter. Certum est visionem beatam esse supernaturalem, sed quod non superat exigentiam creature cuiuscunque possibilis, sed tantum existentes non est supernaturale, alioqui proprietates supremi Angeli si non existeret, vt dixi, essent supernaturales respectu hominum, & aliorum Angelorum, ergo, &c.

Probatur
ex patri-
bus.

Secundò illud est etiam de mente patrum qui dicunt absolute Dei visionem superare vires omnis creatura, v.g. Dionysius, *Vincit omnem rationem*, (inquit) & mentem. S. Maximus, *omnium mente præditorum fugit intellectum*. Cyrillus, *nullus Naturæ deitatis capax est intellectus*. Deinde dicunt lèpissimè nullam creaturam quia ex nihilo facta est, esse posse naturaliter impeccabilem, si autem naturaliter posset videre Deum, naturaliter esse posset incapax peccati ex se ipsa; quia cum visione Dei stare non potest peccatum. Hac autem doctrina est Augustini, Fulgentij, Anselmi, & aliorum. Unde argumentari etiam licet, nam nulla ratio probare potest nullam esse creaturam actum existentem quae videre possit Deum, quia non probetur id esse impossibile omni creatura, etiam possibili, vt patebit considerant; solus enim excessus infinitus perfectionis probare hoc potest de creatura existente, sed quilibet creatura possibilis infinitè à Deo distat, ergo neque illa Deum potest videre naturaliter. Neque valeret quod obijcit Hericet, intellectum etiam instrūctum lumine gloria infinitè à Deo distare, & tamen videri Deum ab eo connaturaliter; Negatur enim patitas, quia intellectus cum lumine gloria obedientialiter tantum & supernaturaliter ac instrumentaliter producit visionem vt dicetur postea.

Probatio
S. Thomæ.

Tertiò ratio S. Thomæ hic art. 5. & 1.3. contra gentes c. 52. optima est, sed difficillima & à Scoto aliisque tum recentioribus, tum antiquioribus latè impugnata, sed eam defendunt Suarez, Fafolus, Albertinus, Arrubal, Recupitus. Fundatur autem in eo principio quod modus cognoscendi, sequatur modum effendi, unde fit vt Deus qui est actus purus nulli creatura obijci possit nisi modo potentiali non autem eo modo quo est in se sive vt est actus purus, videtur autem sic clarè proponi posse.

Deus non potest videri naturaliter ab ullo intellectu creabili prout est in se, si non possit obijci intellectui potentiali prout est actus purus, sed tantum instar entis potentialis; sed intellectui potentiali non potest obijci prout est actus purus: ergo non potest videri naturaliter ab ullo intellectu creabili eo modo quo est in se, sed semper obijcitur instar entis potentialis. Probatur minor, nam in maiori non est difficultas. Obiectum cognitum semper obijcitur intellectui cognoscenti, secundum modum immaterialitatis ipsius cognoscentis, sed modus immaterialitatis intellectus potentialis est potentialis, igitur obiectum cognitionem semper representatur per modum potentialis, minor evidens est; nam modus immaterialitatis seu abstractionis à materia duplex est, alter est iunctus simplicitati qui solius Dei proprius est: alter compositioni, qui conuenit omni enti

potentiali, etiam si unum ens potentiale sit immaterialius quam aliud non genericè sed specificè, nam supremus Angelus est immaterialior specificè Angelis inferioribus, sed non genericè, quia semper est potentialis.

Tota difficultas est in maiori quam sic probo primò à priori, ex notissimo illo Axiomate quod modulus operandi, sic sequitur semper modum effendi, vt non possit esse illo perfectior; nam operatio est ab ipso esse, ergo necessariò illud sequitur, neque potest illud superare si est naturalis, actus ergo naturalis, proportionari debet potentiae, atque adeò efficiet. Et hæc commensuratio actus ad potentiam non debet esse solum entitativa sed etiam representativa, vt rectè notat Recupitus l. 6. quæst. 3. n. 31. adeò vt substantia cognoscendi, proportionetur, tum secundum entitatem, tum secundum representationem, representando scilicet obiectum iuxta modum immaterialitatis quem habet cognoscens, quia quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur. Confirmatur quia tota vis intelligendi fundatur in abstractione à materia, vt suppono ex Philosophia, ergo potentia cognoscens superari non potest à modo immaterialitatis obiecti cogniti, alioqui naturaliter perfectiore habet modum cognitionis quam immaterialitatis.

Maior
priori pro-
bata.

Deinde à posteriori probatur eadem maior. Nam tota ratio cur nulla potentia materialis potest cognoscere rem spirituale, est, quia obiectum, & potentia debent conuenire in modo immaterialitatis; similiter nulla potest afferri alia ratio, cur anima quamdiu est in corpore non possit intelligere spiritualia, nisi ad modum corporum; Deum enim obijcimus menti per modum sensus, Angelum per modum inueniens alati, nam ideo tantum hoc evenit, quia obiectum non representatur potentiae nisi secundum modum immaterialitatis in quo est potentia, quod si verum est, manifestè sequitur quod intellectui potentiali actus purus representari non potest naturaliter nisi ad modum entis potentialis, sicut experimur quod intellectui affixo materia non representatur Angelus nisi ad modum entis materialis, & experimur etiam quod oculus qui flauo colore tintitus est, omnia flava videt, & interposito vitro viridi omnia videt viriditatem.

Altera
probatio
maioris à
posteriori.

Hæc est vera & solidissima ratio S. Thomæ ducta ex puritate actus, cui similis etiam illa est quæ duci potest ex infinite; nulla enim potentia finita magis potest naturaliter attingere obiectum infinitum prout infinitum, quam effectum infinitum; sed non potest attingere naturaliter effectum infinitum: ergo neque obiectum infinitum vt infinitum. Probatur maior, nam potentia intelligens non minus est finita in ratione intelligentis, quam in ratione efficientis, sed propter limitationem in ratione efficientis nihil potest producere nisi finitum, ergo propter limitationem in ratione intelligentis nihil infinitum attingere potest vt infinitum, sicut certum est esse impossibilem potentiam visuam finitam quæ naturaliter attingat coloratum infinitum extensem, & intellectum finitum qui cognoscatur naturaliter infinita possibilia.

Dices primò ex Scoto & alijs qui rationem sancti Thomæ allatam pluribus, & difficilibus impugnant argumentis. Si enim valeret illa, sequeretur quod Angelus inferior cognoscere non posset intuituè Angelum superiore, quia excedit ab eo in modo effendi. Sequeretur etiam quod ne abstractione quidem ab intellectu creato potest Deus cognosci nam de omni cognitione militat æqualiter ratio, quod obiectum non potest excedere potentiam in modo effendi. Denique visio beata est potentialis, & finita,

Ratio
S. Thomæ
à Scoto
impug-
na-
ta.

&

& tamen attingit actum purum, & infinitum ut in se est, ergo intellectus potentialis, & finitus potest similiter attingere actum purum, & infinitum; cur enim visio immediatè hoc potest, intellectus immediatè non potest. Similiter intellectus instrutus lumine gloriae cognoscit intuitiū Deum connaturaliter, & tamen est potentialis, ergo intellectus potentialis & finitus potest attingere connaturaliter actum purum.

Reſpond. Angelum ſuperiorēm attingi poſſe intuitiū ab Angelo inferiori, quia licet excedat eum in nobilitate quaſi ſpecificē, eft tamen intra eundem gradum genericum immaterialitatis ſeu abſtraktionis à materia, vt oſtendi. Deus autem eft in gradu immaterialitatis ſuperiori cum excludat potentialitatem & finitatem; abſtrahit enim non ſolum à materia ſenſibili, & intelligibili, ſed etiam ab omni potentialitate. Denique nego ſequi quod abſtractiū non poſſit cognosci actus purus ab intellectu potentiali, quia cognitione hæc abſtractiū obiicit ſibi Deum modo potentiali, cum non attingat Deum eo modo quo eft in ſe, ſed ſecundum modum ſuum. Faſteor viſionem potentialē & finitam verſari poſſe circa obiectum purum & infinitum, nego id poſſe intellectūm potentialē & finitū: ratio eft quia non neceſſariō datur proportionē inter actionem, & effectū, ſicut datur inter agens principale, & terminum, vt patet, nam actio cum ſit via, & tendentia ignobilior eſſe poſſet effectu, agens principale non poſſet. Dixi principale ut præcluderem ultimam instantiam de intellectu habente lumen gloriae qui licet potentialis ac finitus, attingit tamen actum purum, ſed attingit ut instrumentum Dei ut poſtea dicam. Tantum addo ſimili argumento probari poſſe, quod creatura poſſet creare principaliter, quia creatio attingit effectū ex nihilo.

Secunda impugnatio ratio- nis sancti Thomæ.

Dices secundō tunc obiectum eft in cognoscente ſecundum modum naturæ cognoscentis, quando actio eft proportionata cognolenti; ſed viſio Dei eft ſemper potentialis, & finita, eriamſi cognoscatur Deus intuitiū, ergo licet cognoscatur Deus intuitiū, obiectum eft in cognoscente ſecundum modum cognoscentis. Deinde ſi obiectum & potentia conuenire debent in modo eſſendi, Deus non poſſet cognoscere creaturem: ſubſtantia non poſſet cognoscere accidens: potentia composita non poſſet cognoscere nudam eſſentiam, præſcindendo ab omni compositione cum accidentibus: intellectus singularis non poſſet cognoscere vniuersale vi detur enim eadem ratio. Denique certum eft quod cognoscimus naturaliter Deum non eſſe potentialē & finitū: ergo poſſet cognosci à nobis Deus ſub ratione actus puri, & infiniti.

Reſp. actionem eſſe debere proportionatā cognoscenti, non ſolum entitatiū, adeo ut ſit potentialis ſicut cognoscens eft potentialis, ſed etiam repræſentatiū eft adeo ut repræſenteret tantum tanquam potentiale ut ſatis probatum eft, alioqui obiectum non repræſentabitur cognoscenti per modum abſtraktionis à materia propriae cognoscentis. Cum dixi debere obiectum, & potentiam conuenire in modo immaterialitatis, ſignificauit tantum quod non debet obiectum excede re; ſi enim excedatur cognosci poſſet, ſicut cauſa producere poſſet effectū imperfetiōrem, non autem perfectiōrem. Vnde mirum non eft quod Deus cognoscat creaturem, ſubſtantia cognoscat accidens, potentia composita cognoscere poſſet nudam eſſentiam præſciſiū ſimplicem; quia non propterea hu iuſmodi eſſentia excedit modum eſſendi potentiae compositae, neque obiectum vniuersale, ſuperat modum immaterialitatis intellectus singularis. Faſteor

Tom. I.

cognosci à nobis naturaliter quod Deus non eft po tentialis & finitus, atque adeo cognosci negatiū quod eft actus purus, & infinitus quod non excedit modum eſſendi intellectus potentialis, excederet autem ſi cognosceretur poſitiū ut actus purus, & in finitus.

S. III.

Duplex alia probatio poſita veritatis.

Quarto argumentari efficaciter licet cum Vasque, probatio. Salas, Conink, implicat creature quæ per vi res libi proprias ſit impeccabilis, ſit Dei amica & filia naturalis, ſit beata ex ſe ipſa connaturaliter, crea tura cui connaturalis eſſet viſio Dei, haberet hæc omnia naturaliter; nam cum viſione Dei repugnat peccatum, gratia eft connaturalis videnti Deum, & viſio eft ipſa beatitudiō: ergo implicat creature quæ Deum videat naturaliter. Minor eft euidens, quia cum viſione Dei repugnat peccatum, cum ergo hæc creature contineret eminenter viſionem Dei, & totam eius perfectionem contineret etiam repugnantiam cum peccato, deinde per ſua naturalia poſſet habere viſionem Dei, ergo etiam per ſua naturalia poſſet habere repugnantiam cum peccato, & filiationem Dei.

Tota ergo difficultas eft in maiori quæ probatur primò ut dixi ex doctrina patrum vulgo afferentium, impeccabilitatem nulli creature eſſe poſſe naturali lem, quia eft facta ex nihilo, atque adeo ad nihilum tendit, & defluit, vt ait Gregorius l. 3. Moraliū c. 25. vel eriam quia ſolum eft summum bonum quod vitia non poſſet, alia omnia vitia poſſe, quia per ſe ipſa nihil ſunt, vt ait Augustinus l. de vera reli gione c. 9. Deinde argumentor omissis creature ex ſua natura eft peccabilis ſi ex ſua natura poſſet deſle cterea à regula, ſed nulla eft creature quæ non poſſit deſle cterea à regula, ergo, &c. Probatur minor omissis creature quæ deſle cterea non poſſet à regula, eft eſſentialiter ſua regula, ſi enim non eft ſua regula, deſle cterea ab ea poſſet, ſed quilibet creature diſtingui ur a ſua regula, ergo poſſet ab ea deſle cterea.

Deinde, alterum membrum eft quod creature naturaliter eſſe non poſſet filia Dei, haeres per natu ram, & confors naturæ diuina. Probatur, quia illa natura cui ſeruitus eft naturalis, non poſſet eſſe filia, & amica & haeres ſui Domini, ſed quilibet creature naturaliter eft ſerua ergo, &c. Deinde illa creature non eſſet filia ſolum adoptiuā, ſed vere naturalis, quia filiatio eſſet ei naturalis, repugnat autem adoptioni ut ſit naturalis.

Denique, ultimum membrum eft de beatitudine quam ex ſe habere nulla creature poſſet, ut diſerte afferit Augustinus l. 3. contra Maximinū c. 12. & ſententia 143. apud Proſperum. Probatur: quia beatitudiō eft poſſeffio Dei, ſed nulli ſeruo naturalis eft poſſeffio ſui Domini, ergo, &c. Deinde illa creature quæ videret Deum connaturaliter, videret decreta liberā, ergo naturaliter cognosceret futura, atque ita cognitione futurorum non eſſet certa nota diuinitatis, in dī ſicut nulla creature naturaliter pa ricipare poſſet aeternitatē, imminenſitatē, omni potentiam Dei, ſic neque poſſet pa ricipare beatitudinem.

Dices primò cum Herice creaturem illam radic aliter tantum fore impeccabilem non autem formaliter, quia poſſet illi Deus negare concurſum ad vi ſionem debitam. Sed contra: nam illa creature contineret perfectionem viſionis quam naturaliter pro duceret, ergo haberet naturalem, repugnantiam cum peccato. Deinde ſi debita illi eſſet

Quarta probatio.

Creatura naturaliter eſſe non poſſet impeccabilis.

Nulli creature, naturalis eft filiatio diuina.

Beatitudiō eft ſuper naturalis.

E viſio;

34 Disp. II. De Deo. Quæst. I. Sect. I.

vizio, non deberet illam Deus negare, ut peccare posset. Denique semper verum est, quod per sua naturalia esse posset impeccabilis.

Dices secundò, Christo Domino connaturalis est semper seruitus, cum debito filiationis & beatitudinis, ergo cum titulo seruitus non pugnat filiatione & beatitudine debita naturaliter.

Respondeo manifestam esse disparitatem etiam si concedatur Christum esse seruum Dei; nam seruitus, & filiatione naturalis sunt incompossibilis in natura quia unita non est persona Domini, sed non sunt incompossibilis ubi est unio cum persona Domini, qualis est in Christo Domino.

Dices tertio, homo habens gratiam est verè seruus, & tamen connaturaliter est amicus, filius, haeres, & beatus: ergo ista creatura quia haberet totam perfectionem gratiae posset esse serua, & tamen esse filia, &c. Ostende autem implicare creaturam quia habeat totam perfectionem gratiae.

Respondeo implicare huiusmodi creaturam, quia est naturaliter impeccabilis, & filia non solum adoptiva, sed naturalis, homo habens gratiam ut sic est impeccabilis accidentaliter, & filius adoptivus, quod non repugnat seruituti naturali, sicut repugnat impeccabilitas & filiatione naturalis.

Quinto denique cum Suare, Vasque, Recupito efficaciter argumentor ex impossibilitate substantiae supernaturalis, quam supra indicau. Si visio Dei posset esse connaturalis alicui subiecto creabili, dari posset diuinitus aliqua substantia supernaturalis, illa est profus impossibilis, ergo nulli creaturæ possibili potest visio esse connaturalis: maiores concedunt aduersarij, & contendunt illam creaturam non posse habere connaturalitatem ad hanc accidentia supernaturalia nisi quia est supernaturalis.

Minorem ergo cum communi, & verissima sententia sic probo, si daretur substantia supernaturalis, id est illa, esset talis, quia conuenirent ei accidentia supernaturalia, & accidentia dicerentur supernaturalia, quia conuenirent substantiae supernaturali hoc dici primum non potest sine vero circulo, & vitiōsa p̄tione principij, ergo nulla potest esse substantia supernaturalis. Deinde lumen gloriae vel est supernaturalis quod excedat omnem intellectum possibilem: vel quod excedat aliquem intellectum determinatum verbi gratia humanum & Angelicum. Si primum, ergo illud nulli substantiae possibili potest connaturale: si secundum ergo perfectio supremi Angeli est supernaturalis, quia excedit perfectionem Angelorum inferiorum, in modo perfectio qualibet Angelica erit supernaturalis quia excedit perfectionem humanam. Nam ad supernaturalitatem sufficit per te ut excedat aliquam perfectionem creatam determinatam: si enim excedere debet omnem perfectiōnem creabilem, ergo visio beata nulli naturae creabili erit naturalis unde.

Ratio dicitur à priori, ens supernaturale dicitur illud quod excedit exigentiam omnis naturae creabilis quæcumque illa sit, visio beata est supernaturalis ut facient aduersarij, ergo excedit exigentiam cuiuscumque naturae creabilis. Major probatur quia si excederet tantum perfectionem naturae creatae non autem creabilis, omnes creature possibles quæ sunt perfectiores ijs, quæ creatæ sunt, essent supernaturales ut nuper dixi, quia excedunt perfectionem naturae creatae.

Deinde argumentor efficaciter & ostendo supernaturalitatem implicare contradictionem, cum substantia creata, implicat id quod est natura, esse supra naturam, omnis substantia est natura, & ens su-

pernaturale est supra naturam, ergo implicat substantia supernaturalis. Major est in terminis nota probatur minor, illud est natura quod est principium motus, & quietis eius in quo est; nulla est substantia quæ non sit huiusmodi principium, ergo nulla est quæ non sit natura, in ea propria significatio, quæ ens supernaturale dicitur esse supra naturam; nam esse supra naturam, est, esse supra substantiam quæ sit principium motus, & quietis in se ipsa. Dicatur: enim quid significare aliud possit natura quando dicitur supernaturale illud esse quod est supra naturam, nihil significare aliud potest quam id quod est supra substantiam, quæ est creata & principium motus in se ipsa.

Dices primum, accidens supernaturale dicitur quod est supra omnem exigentiam substantiae naturalis, non autem quod est supra exigentiam substantiae supernaturalis. Sed contra, nam erit (ut dixi) manifestus circulus, cum accidens dicatur supernaturale propter substantiam supernaturalem, & substantia sit supernaturalis propter accidentia supernaturalia. Deinde ostendi, ens supernaturale necessario esse supra exigentiam omnis naturae creabilis; si enim est supra exigentiam tantum alicuius naturæ, iam omninoaccidens altero perfectius erit supernaturale: cum autem dicas illud esse supra exigentiam naturæ naturalis, non supra exigentiam naturæ supernaturalis videris omnino loqui contradictione. Nam visio beata, est supernaturalis, quia est connaturalis substantiae sive naturæ supernaturali, non autem substantiae sive naturæ naturali. Quod videtur nugatorium, & ponit supernaturitatem in eo quod supererit perfectionem alterius, nam visio est supernaturalis quia debetur substantia excedenti perfectionem earum quæ creatæ sunt. Vnde argumentor, sicut visio Dei connaturalis illi substantiae, est supra exigentiam naturæ supremi Angeli sic perfectio supremi Angeli est supra exigentiam Angeli inferioris, ergo tam est supernaturalis perfectio supremi Angeli quam visio.

Dices secundò, conceptus supernaturalitatis si repugnat cum substantia creata, vel repugnat cum ea ut substantia est, & sic Deus non est substantia supernaturalis: vel repugnat cum ea ut creata est, & sic nulla res creata est potest supernaturalis.

Respondeo primum quidem Deum propriè loquendo secundum se non est substantiam supernaturalis, est enim verè natura, quamvis in ratione obiecti verè sit supernaturalis, quia non potest attingi ut est in se per actum naturalem, deinde quia infinitè distat ab omni ente creabili etiam supernaturali. Deinde dicere quod supernaturalitas non pugnat cum ratione praecisa substantiae, neque cum ratione creati, sed cum virâque ratione iuncta simul.

Dices tertio, unio hypostatica est substancialis, & supernaturalis. Christus est compositum substancialis supernaturale deinde supernaturalitas vel est perfectio, & sic magis conuenire debet substancialis, quam accidenti quod est minus perfectum, vel est imperfectio, & sic accidens supernaturale minus erit perfectio quam accidentis naturale. Denique omnē accidens dicit naturalem ordinem ad aliquod subiectum, visio Dei est accidens, ergo dicit ordinem ad aliquod subiectum, non ad substantiam naturalem, ergo ad supernaturalem.

Respondeo supernaturalitatem repugnare cum ratione substantiae præsentim create quæ natura est, non repugnare cum natura modi substancialis quia ille non est natura, ideo mirum non est quod unio substancialis hypostatica sit supernaturalis. Christus est verè compositum supernaturale cui debi-

ta

Probatur
ex variis
incommo-
dis,

Probatur
à priori.

Secunda
obiecitio.

ta sunt accidentia supernaturalia quia includit personam incretam. Dixi esse impossibilem substantiam pure creatam, quae sit supernaturalis, non dixi substantiam unitam personæ diuinæ substantia liter esse non posse supernaturale, supernaturalitas est vera perfectio, cuius tamen nego capacem esse substantiam quia est natura creata & non potest aduenire subiecto supra exigentiam cuiuscunque subiecti. Eodem autem argumento probaretur formicam esse posse supernaturalem, quia cum sit substantia, nobilior est accidente supernaturali. Denique illa maior distinguitur, omne accidens dicit ordinem ad subiectum in quo sit naturaliter nego: in quo sit naturaliter vel obedientialiter concedo, accidens supernaturale dicit ordinem essentiali ad subiectum in quo sit obedientialiter, non in quo sit naturaliter.

§. IV.

Rationes dubitandi dissoluuntur.

*Solutio
primæ du
bitationis.*

AD primam Respond. satis constare quomodo tum ex autoritate, tum ex ratione probetur efficaciter impossibilitas creaturæ, quæ naturaliter Deum videat. Neque probatur iisdem rationibus illum obedientialiter videri non posse, vt satis ostendi, quia obedientialiter producere visionem, est producere illam vt instrumentum Dei, non debet autem instrumentum conuenire in modo essendi cum obiecto, sicut conuenire debet causa principalis.

*Solutio
rationis
Durandi.*

Ad secundam Respond. negando quod omnis potentia cognoscitiva possit cognoscere naturaliter quolibet obiectum contentum sub ratione formalis obiecti sui adæquati: sic enim sequeretur nullum omnino esse obiectum supernaturale. Ad probationem distinguitur maior, intellectus potest naturaliter attingere totum illud cum quo habet proportionem naturalem concedo: cum quo habet proportionem obedientialem nego. Falsum autem est quod intellectus habeat proportionem naturalem cum omni eo quod continetur sub ratione formalis obiecti sui. Nam ratio formalis obiecti adæquati est proportio talis obiecti cum potentia, sed indifferens ad naturalem, & obedientialem; si enim contrahatur per differentiam aliquam proportionatam, habet proportionem naturalem, si per differentiam improprietatem, habet proportionem obedientiam. Cum ergo ens quod est obiectum intellectus, contrahatur ad Deum vt visibilem per differentiam improprietatem, Deus vt visibilis continetur quidem sub ratione formalis obiecti intellectus, sed attingi non potest naturaliter. Deus autem vt cognoscibilis per species alienas est omnino proportionatus intellectui & ab eo naturaliter attingi potest. Ad confirmationem. Resp. eodem argumento probari posse quod formica cognoscere possit visionem beatam, cuius perfectionem superat cum sit substantia. Distinguitur ergo hæc propositio, Angelus potest cognoscere illud totum cuius perfectionem superat, secundum omnem rationem tum genericam, tum specificam concedo: si supererit in una ratione, in altera supereret nego, visio beata secundum rationem accidentis imperfectior est Angelo, secundum rationem supernaturalitatis perfectior illo est, vt ex dictis patet.

*Solutio
rationis
Molinæ.*

Ad tertiam Respond. primò negando absolute illum maiorem potest intellectus aliquis creari à Deo qui contineat in se totam perfectionem coniuncti ex intellectu & lumine gloriae. Ad probationem distinguitur illa maior quolibet finito fieri à Deo potest aliquid perfectius, quod sit in eodem ordi-

Tom. I.

ne concedo, quod sit in diuerso ordine, & genere nego, verbi gratia etiamsi homo finitus sit, implicat tamen vt Deus faciat formicam perfectiorem hominem, gratia est finita, neque tamen fieri à Deo potest calor perfectior gratia. Cum ergo intellectus sit diuersi ordinis, & inferioris quam lumen gloriae quantumvis infinitè crescat, non æquabit perfectionem luminis gloriae, intellectus autem supernaturalis implicat, quia implicat substantia supernaturalis vt dixi, est enim intellectus alicuius substantiae quæ non posset esse naturalis.

Deinde minor etiam huius argumenti distinguere debet, ille intellectus videret Deum connaturaliter, principaliter nego, instrumentaliter concedo; implicaret autem vt intellectus ille habens perfectionem coniuncti videret instrumentaliter, quia si visio connaturaliter ei esset debita, non posset esse instrumentum obedientiale, ad illam eliciendam, sed nec posset producere principaliter, quia sic excederet vires huius coniuncti, quod Deum videret obedientialiter.

Instabis primò cum *Herice* potest Deus facere intellectum adèd perfectum vt adæquet coniunctum ex intellectu humano, & habitu supernaturali, qui comprehendit Angelum, ergo potest facere intellectum æquè perfectum, ac coniunctum ex intellectu, & lumine gloriae, quia sicut intellectus humanus ad videndum Deum eget auxilio supernaturali sic etiam eo indiget ad comprehendendum Angelum, antecedens pater, quia supremus Angelus naturaliter comprehendit Angelum illum quem homo comprehendere non potest sine auxilio supernaturali.

Respond. negando consequentiam, est enim disparitas inter comprehensionem Angeli & visionem Dei, nam comprehensio Angeli potest esse naturalis intellectui alicui, idè non est mirum quod Deus possit creare intellectum cum tota perfectione coniuncti ex intellectu, & auxilio eleuante ad comprehensionem Angeli, visio autem Dei nulli potest intellectui creato esse connaturalis, idè repugnat vt aliquis intellectus habeat perfectionem coniuncti ex intellectu & lumine gloriae.

Instabis secundò si alicui intellectui adderetur perfectio quam habet lumen gloriae, non propterea intellectus defineret esse intellectus, neque defineret esse finitus, neque creatus, ergo non repugnat vt illa perfectio addatur intellectui, probo antecedens intellectus cum lumine gloriae est intellectus, & creatus, & finitus, ergo intellectus habens perfectionem coniuncti esset intellectus finitus & creatus. Confirmatur, additâ intellectui perfectione entis finiti, & creati non defineret intellectus esse creatus, & finitus, sed additâ perfectione luminis gloriae, adderetur perfectio entis creati, & finiti, ergo, &c.

Respondeo negando primum antecedens, si enim alicui intellectui adderetur perfectio quam habet lumen gloriae defineret esse intellectus; illa enim perfectio repugnat intellectui solitariè sumpto, sicut licet homo iunctus cum leone non definat esse homo, si tamen homini adderetur natura leonis defineret esse homo vt patet. Substantia iuncta cum accidente substantia est, sed si substantia adderetur perfectio accidentis iam defineret esse substantia.

Ad quartam nihil habeo quod addam ijs quæ dicabam superius de impossibilitate substantiae supernaturalis, ybi soluta sunt omnia quæ opponebantur.

Tantum dubitari posset, utrum repugnet intellectus qui cognoscat connaturaliter & intuitu res superna

*Prima in
stantia.*

*Secun^{dum}
insta*

*Solutio
quartæ du
bitatio*

Dubium
n*c*ide*n*
de intellec*t*
et u^rcognosc*e*
ente na*tu*
aturaliter
supernatu*ra*
lia.

supernaturales v. g. visionem Dei, gratiam, &c. quia illa entia intelligi possunt ab aliquo intellectu, quæ sunt in eodem gradu abstractionis à materia, illa enim ratio erat ob quam negabatur possibilitas intellectus qui Deum naturaliter videat, sed entia supernatura*lia* creata sunt in eodem gradu abstractionis cum sint potentialia, ergo possunt ab aliquo intellectu naturaliter videri.

Resp. esse quoque impossibilem intellectum qui naturaliter cognoscat entia supernatura*lia* creata, etiam illa sint in eodem gradu abstractionis in quo est intellectus Angelicus v.g. ratio est quia ille intellectus specificaretur ab obiecto supernaturali, atque ita esset supernaturalis, quod ostendi esse impossibile. Deinde obiectum supernaturali semper est improprietatum cum potentia naturali, ergo naturaliter ab ea non potest attingi. Fateor ergo verum esse, quod intellectus non potest unquam naturaliter cognoscere id quod est in gradu abstractionis superiori, sed nego illum posse cognoscere quidquid est in eodem gradu abstractionis si sit improprietatum.

S E C T I O N I I .

De possibiliate visionis Dei per vim supernaturalem. Art. I. & 3.

SI non est creabilis à Deo ullus intellectus, qui naturaliter cum intueri possit, restat, ut si videatur, aut videri possit, id fiat per elevationem indebitam omni proflus intellectui creato, vbi triplex esse potest dubium. Primo vtrum verè Dei visio sit possibilis intellectui humano & Angelico, sítque actu existens. Secundo vtrum illa sit possibilis demonstrari possit. Tertiò vtrum illa sit possibilis oculo corporeo, aut alicui saltem alteri potentiae materiali.

§. I.

Vtrum visio Dei sit possibilis intellectui eleuato & vtrum sit actu existens.

Hæretici
plures ne-
garunt vi-
deri Deum
à beatis.

Negarunt beatis faciem hanc Dei visionem Armeni apud Alphonsum de Castro, & Armacanum, dicentes Deum per essentiam non cognosci ab illis, sed fulgorem dumtaxat quandam manantem à vultu Dei; quem etiam errorem video tribui Petro Abailardo, & Socio eius Arnaldo Brixiensi licet refutet Valsquez recentiores sanè Graci abierunt in hanc sententiam, & dicunt non videri Deum nisi in luce quadam, & imagine ab eo effluente, quam vocant Theophamiam.

Prima ra-
tio dubi-
tandi ex
impropor-
tione ob-
iecti.

Ratio autem dubitandi multiplex omnino, & difficilis est, quam video peti partim ex parte obiecti visi, partim ex parte intellectus videntis. Primo enim argumentor ex improprietate Dei clarè visi cum intellectu creato, nam illud obiectum ab intellectu etiam eleuato non potest attingi, quod non habet proportionem ullam naturalem cum eo; sed Deus clarè visus non habet ullam proportionem naturalem etiam inchoata cum intellectu, ergo, &c. Maiorem admittunt omnes, si enim nulla requireretur proportio etiam inchoata obiecti, & potentiae, posset quelibet potentia quodlibet attingere obiectum, & sic oculus posset audire, oculus videre. Probatur maior, vbi est distantia infinita ibi non est proporcio, sed inter Deum clarè visum, & intellectum est distantia infinita, ergo non est proportio etiam inchoata. Probo maiorem, distantia infinita potest illud totum quod facit distantia finita, imo cum contineat distantias omnes finitas, poterit illud totum quod possunt omnes distantiae finitae

sed distantia finita sufficit ad tollendam proprietatem, imo distantia, & improprietate videntur synonyma, ergo distantia infinita tolleret omnem proportionem.

Neque satis est dicere inter Deum clarè visum, & intellectum, non esse proportionem in ratione entis, sed in ratione, obiecti & potentiae. Contra enim est quia illa ratio obiecti & potentiae, est ratio realis, ergo est ratio entis: ergo illud distat in ratione obiecti & potentiae quod distat in ratione entis.

Secundò obiectum omnino supernaturale ut sic, non est intra latitudinem obiecti adæquati potentiae creatæ, Deus clarè visus est obiectum supernaturale (vt dixi) ergo non est intra latitudinem obiecti adæquati potentiae creatæ. Probatur maior illud non est obiectum potentiae creatæ à quo potentia creatæ non potest specificari, sed non potest etiam inadæquate specificari ab obiecto supernaturali, quia quod secundum se totum est pure naturale, non potest specificari ab ente supernaturali, ergo obiectum supernaturale, non est intra obiectum adæquatum potentiae creatæ.

Neque dicas intellectum non respicere rationem illam supernaturalem ut sic, sed tantum sub ratione quadam communi quæ nec est naturalis, nec supernaturalis, sed abstrahit ab utroque.

Contra enim insto: ordo transcendentalis potentiae ad obiectum antecedit omnem operationem intellectus, illa ratio communis est tantum per intellectum, ergo illa ut sic non respicitur transcendentaliter à potentia. Deinde illud saltem inadæquate specificat potentiam quod attingitur à potentia, ista ratio supernaturalis attingitur, ergo saltem inadæquate specificat.

Tertiò quo perfectius est obiectum eo maior debet esse perfectio determinata visionis quâ illud attingitur quidditatù prout est in se, Deus est obiectum infinitum simpliciter, ergo visio eius debet esse infinita simpliciter. Probatur maior ut videatur obiectum finite perfectius alio obiecto finito, necesse est ut visio illius superet determinata perfectione finita visionem obiecti minus perfecti, nam visio equi perfectior est ceteris paribus, quam visio lapidis, ergo ut videatur obiectum infinite perfectius, oportet ut eius visio superet visionem alterius determinata perfectione infinita. Confirmatur primo nam ideo Deus est infinitus quia superat, & continet, omnes substantias finitas, sed visio Dei superat & continet omnes visiones finitorum obiectorum, ergo est infinita. Confirmatur secundò Deus ut comprehendendus non magis est infinitus quam ut videndus, sed ut Deus comprehendatur necessaria est infinita cognitionis, ergo ut videatur, necessaria est infinita perfectio. Confirmatur tertio quia ut videantur creature omnes possibles requirunt infinita visio, ergo illa est multò magis necessaria, ut videatur Deus qui est obiectum multò magis infinitum quam omnes creature simul sumptæ.

Quartò, potentia vitalis non potest eleuari extra suum obiectum, sed Deus ut clarè visibilis non minus est extra obiectum adæquatum intellectus, quam Deus ut comprehensibilis, tota enim ratio cur dicas esse intra obiectum adæquatum est quia Deus ut visibilis est ens, Deus autem ut comprehensibilis est etiam ens.

Quintò, magis distat actus purus ab intellectu potentiali, quam ens spirituale à potentia corporea saltem possibili, sed neque oculus corporeus, neque ulla potentia materialis possibilis potest videre aliud ens spirituale, ergo intellectus non potest videre Deum. Neque dicas magis distare in ratione perfectionis non in ratione obiecti. Contra enim, nam

Secunda
ratio dubi-
tandi ex
supernatu-
ralitate
obiecti.

Tertia ra-
tio dubi-
tandi ex
perfec-
tione infi-
nitæ
Dei.

Quarta ra-
tio dubi-
tandi ex
parte in-
tellectus.

Quinta ra-
tio dubi-
tandi ex
partite
potentia
corporis.

Si actus purus potest esse intra obiectum adæquatum intellectus potentialis, ens etiam spirituale poterit esse intra obiectum adæquatum potentiaæ alicuius materialis, si non existentis saltem possibilis, vel probatur implicantia.

Conclusio certa de fide.

Dicendum tamen primò est, beatos omnes tum Angelos tum homines Deum immediatè in se ipso videre posse, ac de facto videre per auxilium supernaturale. Ita inter Catholicos omnes certum habetur de fide.

Prima probatio ex Scripturis.

Primo enim sic habetur in multis scripturis vtriūque testamenti. *Isaie 33. Regem in degore suo videbunt oculi eius, afficien terram de longe.* id est vt explicat Gregorius in ipso fulgore diuinitatis, sive ut ait *Glossa interlinearis, in ipsa Deitate. Psalmo 83. Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion.* Quod de beata visione interpretantur Augustinus, Lyran. & alij, primæ Ioann. 3. *Cum apparuerit similes ei erimus, quia videbimus eum sicut est,* id est, immediatè in se ipso, vt explicat Evarist. Papa, Epistola ad Episcopos Africae, Concilium Francofordiense, Epist. ad Episcopos Hispaniæ: primæ ad Corinthios 13. *Videmus nunc per speculum in anigate, tunc autem facie ad faciem.* Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Vbi Apostolus interpretibus Irenæo lib. 5. cap. 7. & Augustin. lib. 1. de Trinit. cap. 13. cognitionem per species creatas, quam nunc habemus de Deo, *Vocat specularem, & Anigmaticam,* quia mediata est, & obscura, speculum enim significat effectus, in quibus priùs cognitis cognoscitur Deus tanquam in caligine: cognitionem verò alterius vitæ, dicit esse facie ad faciem, id est nullo interposito medio, præsentem Deum intuentem, quia clara, & immediata est, vnde addit, *nunc cognosco ex parte,* id est inadæquatè, vel vt explicant alij per partibilia. *Tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* id est, inquit Anselmus pure cognoscam eum, sicut ipse me nouit. Alia etiam loca innumera possunt proferri, *Beati mundo corde, &c. Angeli eorum semper vident faciem patris mei.* Neque obstat quod in scripturis aliquando dicatur Deum videri facie ad faciem, quamvis videatur obscurè tantum, vt *Genesios 32. Vidi Dominum facie ad faciem;* nam reuera quoties hoc dicitur visio facialis significatur, sed Angeli alicuius in corpore assumpto Deum representantis, & ex subiecta materia totóque contextu intelligi debet de corpore visione, loca verò quæ attulì de huiusmodi visione nequeunt intelligi cum dicitur, v. gr. quod Angeli vident faciem patris. Si quando autem dicunt Deum esse inuisibilem, Deum nemo vedit vñquam, non quia Patrem vedit quisquam, &c. de viatoribus explicari debent.

Secunda probatio ex Conciliis & Partibus.

Secundò definita eadem veritas est in Concilio Viennensi, Clementina ad nostrum de Hæreticis, Florentino in litteris vnionis, Tridentino sess. 25. de inuocatione sanctorum. Deinde ab Evaristo epist. 1. citata, ac demum à Benedicte XII. vt probat Bellarmin. vel XI. vt putat Vasq. in extrauagante quam habet Castro verbo *Beatitudo.* Denique consentiunt omnes Patres Nazianz. orat. 26. *Quanta est vilitas nostra, & abiectio, quanta rursus pollicitatio, Deum cognoscere ut cogniti sumus.* Irenaeus lib. 4. cap. 34. *Homines igitur videbant Deum, & vivent per visionem immortales facti, & pertingentes usque in Deum.* Vide Vasquem d. 37. cap. 5. vbi plurimos refert, vnu sanc. Chrysostomus difficultia quædam habet loca sed benigne tamen tantus Doctor explicari debet de cognitione adæquata, & comprehensiuia.

Tertiò ratio etiam afferri potest, quia solus Deus est obiectua beatitudo Beatorum vt prima secundæ probari solet, ergo beatitudo formalis, perfecta etiam possesso esse debet quæ non potest esse nisi visio di-

stincta & immediata. Aliæ rationes statim examinabuntur accuratiū.

Ad primam Resp. concedendo esse debere proportionem aliquam inter obiectum cognitum & potentiam cognoscentem: sed nego illam proportionem esse posse ullam æqualitatem aut similitudinem perfectionis, in eo enim duntaxat proportio illa consistit, vt obiectum participet rationem formalem obiecti adæquati huius potentia, ratione cuius ab illo attingi possit. Itaque debet esse proportio in ratione obiecti ut cognoscibilis, non in ratione perfectionis, nam auris, v. gr. licet in ratione perfectionis, proportionem habeat cum colore, in ratione tamen obiecti cognoscibilis nullam habet. Deus autem clarè visus licet in ratione perfectionis proportionem cum creato intellectu non habeat, habet tamen proportionem obiecti cognoscibilis ad potentiam, quatenus participat rationem communem obiecti adæquati intellectus. Fateor ergo quod vbi est distantia infinita non est proportio in ratione perfectionis, quamvis esse possit altera illa proportio quam dixi, neque enim illa est proportio in ratione entis absolutè sumpti, sed in ratione entis ut cognoscibilis.

Solutio primæ dubitationis.

Ad secundam Resp. eo argumento probari quod potentia vitalis nullum elicere possit actum supernaturale. Potentia ergo naturalis quatenus est obedientialiter operativa specificari potest ab obiecto supernaturali, quia vt sic est supernaturalis saltem connotatiæ, & licet obiectum supernaturale non contineatur intra obiectum adæquatum potentia naturalis, vt naturalis est, continetur tamen intra obiectum eius ut est obedientialis.

Solutio secundæ dubitationis.

Ad Tertiam Resp. proportionem aliam vocari à Doctoribus Geometricis, aliam Arithmeticam. Geometrica illa dicitur, in qua mensura & quantitas excessus, non est fixa & immobilia secundum gradus perfectionis, sed est transitus ad alteram speciem. Arithmeticæ dicitur illa in qua mensura excessus fixa omnino est & immobilia secundum gradus perfectionis, sicut triplum se habet ad duplum, sic quadruplum se habet ad triplum, inter obiectum, & cognitionem non est proportio illa determinata, & Arithmeticæ, ita vt si obiectum unum excedat aliud obiectum, in tribus gradibus perfectionis, cognitione illius excedat tribus gradibus perfectionis visionis alterius, sic enim probatur visionem hominis, v. gr. esse infinitam, quia homo est perfectior infinitis aliis entibus possibilibus, inter obiectum igitur, & cognitionem, est proportio solùm Geometrica, ratione cuius quando perfectius est obiectum, cognitione etiam sit perfectior, in diuersa specie, non autem secundum eandem mensuram, & quantitatem perfectionis. Si enim obiectum sit infinitè perfectum, cognitione eius erit in specie nobiliori, quā sit cognitione cuiuscunq; obiecti inferioris, sed non propterea tamen erit infinita, quia cognitione non cœficit secundum proportionem Arithmeticam, & fixam aliquam quantitatem. Vnde ad argumentum distinguitur maior, quid perfectius est obiectum, eò perfectior est cognitione determinata perfectione graduallí secundum proportionem Arithmeticam per plures gradus perfectionis, nego: secundum proportionem Geometricam, ratione cuius cognitione sit in altera specie concedo.

Solutio tertiae dubitationis.

Ad primam confirm. absoluē negatur quod id est Deus sit infinitus quia superat omnes substantias finitas: sic enim sequeretur hominem esse infinitum.

Ad secundam confirmat, patebit postea quid de comprehensione dicendum sit, nunc satis est dicere id est cognitionem comprehensionem obiecti infiniti esse infinitam, quia est cognitione adæquata obiecti

E 3 infiniti

infiniti, quod non conuenit visioni eo ipso quod est intuitiu.

Ad tertiam confirmationem de creaturis possibili-
bus ratio etiam afferetur postea quare cognitio ea-
rum esset infinita, quia esset comprehensiva Dei, ut
probabitur.

Instabis si cognitio alicuius obiecti perfectio-
ris ut vnum, superat determinatam perfectione cogni-
tionem obiecti minus perfecti; cognitio obiecti ut
sex superabit determinatam perfectione majori, cogni-
tionem illam, ergo cognitio obiecti infiniti perfectio-
ris, infinitè superabit illam cognitionem.

Respondetur negando consequentiam, quia cog-
nitio obiecti perfectioris ut vnum, non superat cog-
nitionem obiecti minus perfecti, secundum propor-
tionem fixam & immobilim, sed secundum propor-
tionem Geometricam.

Ad quartam Resp. obiectum adæquatum intelle-
ctus esse ens ut cognoscibile cognitione finita, non
cognoscibile cognitione infinita. Deus ut visibilis,
est cognoscibilis cognitione finita, ideo est intra ob-
iectum adæquatum intellectus creari, Deus ut com-
prehensibilis, non est attingibilis nisi cognitione in-
finita ut probabitur, atque adeò non est intra obie-
ctum intellectus.

Solutio
quinta du-
bitationis.

Ad quintam constabit ex fine sectionis actum pu-
rum in ratione perfectionis magis distare ab intelle-
ctu, quam ens spiritale distet à potentia materiali:
sed in ratione obiecti minus distare. Quod esse diffi-
cillimum constabit ex ibi dicendis.

S. II.

Vtrum possibilitas visionis Dei demonstrari posse.

Dupliciter possilitas rei alicuius potest demon-
strari primò euidenter negatiuè, si soluantur
euidenter argumenta omnia, quibus probari videtur
eius impossibilitas. Secundo euidenter positiuè, si
afferatur medium aliquod quo demonstretur illam
esse possibilem.

Ratio ergo dubitandi primò est, quia possilita-
tem hanc sufficienter demonstrare videtur ratio S.
Thomæ, quam etiam approbat Vasques 1. 2. disp.
20. cap. 2. & petitur ex naturali desiderio videndi
Deum. Cognito enim effectu naturaliter desidera-
mus cognoscere intuituè illius causam, nam cogni-
tio solum abstractua non potest satiare appetitum,
vt patet, inò magis illum accedit. Sed hoc natura-
le desiderium, esse non potest inane, ergo visio cau-
sa primæ possibilis est. Deinde omnis creatura ratio-
nalis, desiderium habet naturale beatitudinis, que
non est nisi visio Dei sed ex eo appetitu necessario se-
quitur eius possilitas, nunquam enim appetitus na-
turalis fertur ad rem impossibilem: ergo, &c.

Secundo argumentari videtur efficaciter Scotus in
4. distinct. 49. quæst. 8. potentia cuius obiectum est
omne cognoscibile, debet posse cognoscere intuituè
primum cognoscibile, obiectum intellectus est omne
cognoscibile ergo debet, posse cognoscere intuituè
Deum qui est primum cognoscibile probatur maior
omnis potètia cognoscens potest attingere illud obie-
ctum quod si non cognoscatur quietari non potest, sed
potentia cuius obiectum est omne cognoscibile, non
potest quietescere donec cognoscatur primum cognosci-
bile, si enim non cognoscatur illud nisi in vniuersali,
non cognoscetur illud ut est in se, ac proinde in ea cog-
nitione non quiesceret, sicut visus non potest quietari,
nisi in pulcherrimo visibili. Ergo potentia cuius obie-
ctum est omne cognoscibile, debet videre intuituè cog-
noscibilis, ens autem vniuersale prout continet Deum
intuituè visibilem, non esse obiectum intellectus.

non extraheatur extra suum obiectum adæquatum, ergo, potest eleuari ad videndum Deum.

Tertiò argumentatur etiam Scotus: quod est pro-
prium perfectionis in aliquo genere, si competit in-
feriori in illo genere, competit etiam superiori, sed
cognitio intuituia obiecti principalis conuenit sen-
su, ergo multò magis conuenit intellectui.

Dico secundò possibilitatis visionis Dei demonstrari
evidenter negatiuè potest: Positiuè autem demon-
strari non videtur, sed probabiliter tantum supposita
reuelatione declarari.

Prima pars certa est ex dictis, nam illud euidenter
negatiuè demonstratur, quod ostenditur non impli-
care soluendo implicantias omnes, quæ afferuntur.
Quæcunque verò implicantiam visionis Dei demon-
strare videbantur, euidenter soluta sunt.

Secunda pars contra multos tūm veteres, tūm re-
centiores Theologos probatur, quia obiectum se-
cundum substantiam suam supernaturale non potest
certò, & euidenter cognosci per vires naturæ, visio
Dei est secundum substantiam suam supernaturalis,
ergo, &c. Probatur maior, sicut causa purè naturalis,
non potest producere rem supernaturalem ex eo
quod illam non contineat, & sit inferioris ordinis,
sic neque potentia naturalis cognoscere illam potest,
cum inferioris etiam sit ordinis. Confirm. quia non
possum cognoscere naturaliter, intellectum posse
scire, illud quod non potest scire naturaliter, sed in-
tellectus naturaliter non potest videre Deum, ergo
non possum scire naturaliter intellectum id posse.
Deinde id magis constabit ex solutione rationum
quibus probari solet illa possilitas, apparebit enim
illas probabiles quidem esse, sed non demonstratiuas.

Tertia denique pars ostenditur tribus illis rationi-
bus quæ sanè probabiles sunt (ut dixi) deinde con-
gruentia afferuntur optimè, quia Dei bonitas pro-
pendet ad sui communicationem, in visione autem
Deus se ipsum præstantissimo modo communicat,
cum vniatur beato, & visio Dei posse Dei sit,
Participatio Dei est videre Deum (inquit Irenæus, &
eleganter Cyrilus *Visio Dei* (inquit) *posse est salu-*
tarius, & toius boni radix in nobis & principium. Deinde illa est gloria Dei maxima, cum sit manifestatio
euidens totius magnitudinis eius. Denique constat
nobis Deum multa posse supra vires naturæ, neque
visio Dei ostenditur implicare, ergo concludendum
est illam esse possibilem.

Ad primam Responderi potest, nullum esse in
nobis appetitum proximum ad visionem Dei, & bea-
titudinem, ut prima secundæ probari solet. Cogni-
to ergo effectu naturaliter appetimus videre illius
causam, si possibilis existimetur visio causæ, si vero
non putetur possibilis contenti sumus cognitione solum
abstractiuæ. Beatitudinem etiam supernaturalem
seclusa reuelatione naturaliter non appetimus, quia
eam seclusa reuelatione non cognoscimus. Possimus
autem supposita reuelatione naturaliter eam appete-
re per appetitum elicitem, sed hinc non probatur eius
possilitas, quia potest actus elicitus saepe appetere
aliquid impossibile.

Ad secundam Responderi etiam potest quod co-
dem argumento, probaretur Deum posse compre-
hendi, quia prout comprehensibilis, est ens. Deinde
probat aequè, naturaliter possibilem esse Dei visio-
nen; nam etiam obiectum ab intellectu naturaliter
atttingibile est ens. Itaque responderi potest obiectum
adæquatum intellectus esse ens vniuersalissime sum-
ptum, sub quo continetur Deus ut abstractiuè cog-
noscibilis, ens autem vniuersale prout continet Deum
intuituè visibilem, non esse obiectum intellectus.

Ad tertiam Responderi etiam potest cum Suarez
lib. 2. c. 7. eodem argumento probari posse quod
claritas

Solutio
quarta du-
bitationis.

Solutio
quinta du-
bitationis.

Prima du-
bitatio ex
ratione
S. Thomæ.

Secunda du-
bitatio ex
Scoti
ratione.

Tertia du-
bitatio etiā
ex Scoto.

Affir-
matio
negatiuia.

Probatio
primæ par-
tis.

Probatio
secundæ
partis.

Probatio
tertiæ par-
tis.

Solutio ra-
tionis S.
Thomæ.

Solutio
prima ra-
tionis Sco-
ti.

Solutio se-
cunda ra-
tionis Sco-
ti.

claritas propria scientiae, multò magis competere potest fidei, quæ scientia nobilior est. Imò probaretur videri Deum posse naturaliter ab intellectu, quandoquidem sensus naturaliter videt suum principale obiectum. Itaque distinguenda est illa maior quod est proprium perfectionis simpliciter in aliquo genere, si competit inferiori, comperit etiam superiori, si sint in eodem ordine naturali concedo, si sint in ordine diuerso nego. Obiectum sensus & sensus ipse, sunt in eodem ordine naturali, idè sensus intuitiuè cognoscit obiectum suum principale, Deus autem vt visibilis non est in eodem ordine in quo est intellectus, idè argumentari non licet à sensu ad intellectum.

S. III.

Vtrum oculus corporeus, aut alia potentia materialis possibilis eleuari possit ad videndum Deum. Art. 3.

Dupliciter potentia materialis attingere possit obiectum spirituale, primum per cognitionem corpoream, secundum per actionem merè spiritualem quæ obedientialiter prodiret à potentia corporea de vtroque modo.

Prima ratio dubitandi.

Ratio, dubit. primum est, tota ratio quæ probat esse impossibile, vt potentia materialis attingat ens incorporeum, atque adeò ipsum Deum, est quia, ens incorporeum contineri non potest intra obiectum adæquatum potentiae corporeæ, illa ratio nulla est, ergo. Probat minor, non magis implicat, vt ens incorporeum continetur intra obiectum formale potentia materialis, quām vt actus purus, & infinitus continetur intra obiectum adæquatum intellectus potentialis, & finiti. Sed actus purus continetur intra obiectum adæquatum intellectus potentialis, ergo ens spirituale potest contineri intra obiectum adæquatum potentiae materialis. Confirm. quia magis distat actus purus ab intellectu potentiali, quām ens spirituale à potentia materiali, ergo si actus purus habere potest proportionem in ratione obiecti cum intellectu potentiali, poterit etiā ens spirituale, habere proportionem in ratione obiecti, cum aliqua potentia materiali.

Seconda ratio dubitandi.

Secundum, potest oculus corporeus eleuari ad videndum Deum, si possit efficere ac recipere totum illud, quod potest efficere, ac recipere intellectus dum videt Deum, sed potest totum recipere ac producere; potest enim producere ac recipere verbum mentis quo intellectus formaliter redditur intelligens, & actionem etiam similem, ergo tam oculus corporeus videre potest Deum quām intellectus.

Tertia ratio dubitandi.

Tertio potest aqua eleuari ad producendam gratiam, & quodvis aliud ens, ex eo præcisè quod est producibile, ergo potest eleuari oculus ad producendam visionem, & ad cognoscendum quodlibet cognoscibile. Probo consequentiam non magis egreditur oculus extra obiectum adæquatum videndo quodlibet cognoscibile, quia est cognoscibile, quām aqua producendo quodlibet producibile, ex eo præcisè quod est producibile, sed aqua non egreditur extra obiectum adæquatum, ergo neque oculus. Confirmatur nam sicut frigidum est obiectum adæquatum aqua, prout est potentia naturalis, omne autem producibile est obiectum illius prout est potentia obedientialis, ita etiam coloratum est obiectum adæquatum potentia visuæ agentis naturaliter, omne autem cognoscibile illius erit obiectum prout agit obedientialiter.

Affinitas regaria.

Dico tertio neque oculus corporeus, neque potentia vna materialis existens aut possibilis, eleuari potest ad videndum, vel etiam ad cognoscendum abstractiuè Deum.

Primam partem de qualibet potentia materiali actu existente admittunt unanimiter scolastici omnes cum S. Thoma hic art. 3. Scotò quæst. 11. & aliqui etiam certum ex fide putant refragantibus aliis cum Valentia & Sala.

Principio
basi.

Primum autem sic omnino asserunt Patres explicantes illud Exodi, non poteris videre faciem meam, & scribentes aduersus Anthropomorphitas. S. Petrus ad Clementem lib. 3. recognitionum Deus (inquit) videtur mente non corpore, spiritu non carne. S. Iustinus in Dialogo non potest (inquit) oculis aspici Deus sed sola mente percipitur. Idem asserunt Didymus Alexand. enarr. primam Epist. primam Ioannis Nazianz. orat. 34. Augustinus licet videatur aliquando dubitasse præsertim Epist. 3. & lib. 20. Civitatis cap. 19. alibi tamen satis suam mentem explicat præsertim lib. 1. de Trinit. c. 6. lib. 2. Capite item 6. lib. 3. contra Maximinum, epist. 6. & epist. 112. ad Paulinam, *Audiat caro carnalibus cogitationibus ebria, spiritus est Deus*, ubi etiam allegat Ambr. l. 1. in Lucam cap. 1. cuius verba sunt, *Nec Deus in loco videtur sed mundo corde, nec corporalibus oculis Deus queritur, nec circumscribitur visa, nec tenetur tactu, nec auditur afferatu, nec sentitur in effu, & cum absens putatur, videatur, & cum praesens est non videatur*.

Ratio pro
bans ocu
lo non
potest vide
ri Deum,

Secundum tamen, ratio quæ implicatissimam illam demonstrat difficillima est; nam illa petitur vel ex improprietate potentiae organicæ, cum obiecto incorporeo, quæ probatio est S. Thomæ, vel nimirum eo principio quod nulla potentia egredi possit extra limites obiecti sui adæquati: sed hæc utraque ratio si nihil addatur non videtur sufficiens, quia dici posset potentiam organicam obedientialiter esse posse proportionatam obiecto spirituali, & illam etiam potentiam eleuatam habere pro obiecto omne cognoscibile neque vacat examinare, nunc rationes quibus utuntur Suares, Hericce, Arrubal, videnturque insufficietes nisi eis addatur aliquid. Sic igitur videor effaceri posse argumentari.

Nulla potentia vitalis eleuari potest ad attingendum obiectum suum vitaliter, ad quod non haber proportionem villam naturalem saltem inchoatam, id est quod non potest vlo modo attingere naturaliter, potentia corporea, non potest naturaliter attingere obiectum spirituale, ergo neque potest eleuari ad illud attingendum supernaturaliter. Minor certa est saltem agendo de potentia ordinaria. Maiorem in qua est tota difficultas, sic probo primo ex variis incommodis quæ sequentur si potentia vitalis, non haberet idem obiectum adæquatum, & connaturale, sic enim bruta eleuari possent ad cognoscendam indifferentiam obiectorum in ratione boni, & mali, atque adeò esse possent capacia libertatis, & meriti: lapis etiam eleuari posset ad videndum Deum eodem modo ac oculus, similiter auris & odoratus nostri possunt videre Deum, oculus non potest videre sonum, aut saporem, sensus ratiocinari, & appetere non possunt. Quorum omnium ratio vna est; quia potentia vitalis, non potest eleuari ad obiectum illud supernaturaliter attingendum quod nullo modo potest attingere naturaliter, sive quod idem habeat obiectum adæquatum, & connaturale. Vnde confirm. videre Deum, videre sonum, gustare, aut tangere Deum nullo modo differunt, sed implicat videri sonum, gustari, aut tangi Deum, ergo implicat etiam oculo videri Deum.

Deinde probatur à priori eadem maior quia potentia vitalis, verbi gratia potentia visuæ specificatur in ratione potentiae visuæ, ab illa inchoata proportione naturali, quam habet ad obiectum connaturale quod est coloratum, per illam habitudinem ad coloratum vt sic distinguitur à potentia auditiva. Vnde argumentor potentia vitalis non agit vitaliter

ter etiam eleuata, nisi tendat in id per quod specificatur in ratione potentia agentis vitaliter, sed non specificatur in ratione agentis vitaliter nisi ab illa proportione inchoata, & tendentia in propriam rationem formalem obiectum connaturalis: ergo non potest agere vitaliter nisi tendat in obiectum connaturale. Probatur minor, per illud specificatur potentia visuua formaliter, per quod distinguitur à potentia auditiva, odorativa, intellectiva, sed non distinguitur nisi per illam tendentiam in propriam rationem formalem obiecti connaturalis: ergo per illam specificatur in ratione potentia visuua formaliter etiam prout eleuata: idem.

Confirmatur (ni fallor clarissime) tunc potentia visuua non videt quando non agit ut visuua formaliter, sed si videret rem spiritualem, cum qua naturalem non habet proportionem, non ageret formaliter ut visuua, ergo videret illam, & non videret. Probatur minor, tunc potentia visuua non agit formaliter ut visuua quando non tedit in obiectum formaliter ut visibile, sed non tenderet in obiectum formaliter ut visibile, ergo non ageret formaliter ut visuua. Probatur minor, ratio formalis obiecti visibilis non est ratio communis entis sub ratione veri, sed est aliqua ratio specialis propria solius potentiae visuuae, nempe coloratum, in quo conueniunt omnia visibilia. Sed potentia visuua tenderet tunc in obiectum sub ratione communi veri seu intelligibili, ergo non tenderet in obiectum ut visibile. Nam visibile, ut visibile, quocunque modo sumatur naturaliter, aut supernaturaliter, distinguitur ab intelligibili, ut sic, sed non distinguitur si visibile si communis ratio entis ut veri, non autem ratio colorati, ergo solum coloratum est visibile formaliter, atque adeo illud solum attungi potest à potentia ut visuua etiam supernaturaliter, sicut implicat ut aqua calefacit supernaturaliter, prout est frigefactua, ergo similiter implicat ut potentia visuua ut visuua tendat in aliquid quod non est coloratum.

Nulla potentia corporea est possibilis quæ Deum videat.

Secunda pars de potentia materiali possibili difficultius probatur, quia non est facile ostendere quare implicet rem spiritualem esse intra obiectum adæquatum potentiae alicuius materialis possibilis, quod cum admittunt recentiores nonnulli, viam omnem præcludunt ad probandam spiritualitatem, & immortalitatem animæ rationalis.

Probatur tamen primò, quia omnis potentia cognoscitiva debet habere obiectum specificativum distinctum ab obiecto specificante alias potentias, illa potentia materialis quæ percipere posset corpoream, & incorpoream non haberet obiectum aliquod specificativum distinctum ab obiecto specificante alias potentias, ergo est impossibilis potentia materialis intra cuius obiectum adæquatum contineatur ens spirituale. Probatur minor, illa ratio formalis deberet necessariò esse aliquid commune rei materiali, & rei spirituali ut patet, sed nulla ratio potest esse communis enti materiali, & immateriali, nisi ratio entis, ut cognoscibilis, quæ specificatiua est intellectus: ergo nullum potest dari obiectum specificans talem potentiam.

Deinde ut argumentabar olim, virtus cognoscitiva potentia cognoscens debet esse, secundum in omnium immaterialitatis ipsius cognoscens, id est potentia cognoscens non debet esse infra modum immaterialitatis, in quo est obiectum cognitum. Sed potentia materialis est infra modum immaterialitatis obiecti spiritualis huiusmodi, ergo non potest attingere rem spiritualem. Denique obiectum adæquatum potentiae materialis minus latè debet patere, quam obiectum potentiae spiritualis; æquè autem esset extensus si cognosceret spiritualia, ergo implicat,

ut obiectum spirituale sit intra obiectum adæquatum potentiae corporeæ. Hinc.

Ad primam Resp. negando absolute illam propositionem: non magis implicat rem incorpoream contineri intra obiectum formale potentiae corporeæ, quam actum purum contineri intra rationem obiecti adæquati intellectus potentialis, & finiti. Ratio autem disparitatis duplex est ex his quæ modo dicebam. Prima quia actus purus, & intellectus potentialis conueniunt in aliquo modo immaterialitatis, in quo non conueniunt, potentia corporea, & obiectum spirituale. Ideoque cum obiectum superans in omni modo immaterialitatis potentiam, percipi non possit, sequitur obiectum spirituale nullo modo posse percipi à potentia pure materiali. Deinde altera ratio disparitatis est, quia dari potest aliqua ratio specificans intellectum communis actui puro, & aliis obiectis potentialibus quæ cognoscuntur ab intellectu, nempe ratio veri ut sic; sed ut ostendebam nulla potest dari ratio specificans potentiam materialem communis obiecto corporeo, & incorporeo, quia illa non possit esse nisi ratio veri, per quam specificari non potest potentia materialis, cum illa sit ratio specificatiua intellectus. Itaque actus purus potest participare rationem formalem specificatiuam intellectus, res spirituales ut ostendi non potest participare rationem specificatiuam potentiae materialis quæ cum non possit esse ratio veri, necessario est aliquid proprium solius entis materialis. Imò etiam addi potest rationem illam quæ specificat potentiam materialis minus latè patere, quam rationem formalem quæ specificat intellectum, si autem contineret rem spiritualem æquè latè pataret, ergo implicat rem spiritualem contineri intra obiectum potentiae materialis, cum tamen actus purus contineatur intra obiectum intellectus.

Ad confirm. non restat difficultas, quia actus purus, & intellectus potentialis in ratione obiecti minus distant, quam Angelus, & oculus, quamvis in ratione perfectionis magis distent ut sèpè dixi.

Ad secundam Resp. disting. maiorem, potest oculus eleuari ad videndum Deum æquè ac intellectus, si possit efficere totum illud quod facit intellectus, cum eadem proportione inchoata naturali concedo, si potest sine illa inchoata perfectione nego, quia potentia vitalis (ut dixi) nunquam eleuari potest ad operandum circa id ad quod non habet inchoatam proportionem naturalem, ideoque licet oculus aut etiam lapis possit efficere diuinitus, ac recipere totum illud quod potest efficere ac recipere intellectus, dum Deum videt, nunquam tamen videbunt Deum, quia nunquam fit visio nisi quando talis actio, & terminus, fiunt ab eo quod habet inchoatam huiusmodi proportionem. Neque dicas formam communicatam subiecto communicare illi suum effectum formalem, sed visio Dei tota esse potest in oculo, nam illa vel est solum verbum mentis, vel actio simul & verbum mentis, ergo, &c. Resp. visione Dei esse non posse in oculo, etiam si verbum mentis esset tota visio, quia esset quidem tota visio quando esset in subiecto improportionato, non autem quando esset in subiecto improportionato, esset enim ibi mortuo modo non autem vitaliter

Ad tertiam Respond. posse aquam eleuari ad producendum quodlibet producibile, modo id specialiter non implicet; sed nego quod propterea oculus, aut altera potentia cognoscens vel appetens eleuari possit, ad cognoscendum quodlibet cognoscibile. Ratio disparitatis est, quia potentia obiectualis visibilis (ut sèpè dixi) non exigit ullam inchoatam proportionem naturalem cum effectu quem producit, cum non denominetur talis per illam proportionem

Solutio
primæ dif-
ficultatis.

Solutio
secundæ
dubitatio-
nis.

Solutio
tertiae du-
bitationis.

nem aut habitudinem specialem ad obiectum. At verò potentia obedientialis vitalis (vt probauit) licet in ratione potentiae actiuae, aut passiuæ proportionem illam non exigat, vnde oculus totam producere potest entitatem visionis, tamen in ratione potentiae vitalis necessariò exigit illam proportionem & habitudinem per quam solam denominatur, & specificatur ac distinguitur à quacunque alia potentia vitali, atque ita egredetur extra limites sui obiecti adæquati quod habet tanquam potentia vitalis, si cognosceret quodlibet cognoscibile.

QVÆSTIO II.

De principiis productiis visionis Dei.

Art. 2. & 5.

Habemus posse videri à nobis Deum, & de facto videri ab omnibus beatis, desiderantibus semper conspicere lumen illud quod vident, & in quo habitant & cuius aspectu beati sunt; habentes quod desiderent & desiderantes quod habent. Nunc ad questionem an sit, pertinent etiam principia productiva huius visionis: primum ex parte obiecti se tenens, est species impressa. Secundum se tenens ex parte potentiae dicitur lumen gloriae. Tertium potentia ipsa intellectuia.

SECTIO I.

De principio ex parte obiecti concurrente ad visionem. Art. 2.

Obiectum concurreat ad cognitionem vel per se, vel perspectivæ.

Certum est primò, nullam esse cognitionem ad quam non concurrat obiectum vel per se ipsum immediatè, vel per vicariæ sui speciem. Cognitio enim ex potentia & obiecto nascitur, vt sàpè docet Augustinus, & vtrumque ad illam concurrat: potentia semper per se ipsam, obiectum aliquando per se ipsum si sit praesens, & proportionatum, aliquando autem per vicariæ sui species, quas impressas dicimus: *Necesse est* inquit Philolophus 3. anim. cap. 3. textu 38. *res ipsas aut formas in anima esse*, at non sunt in ea res ipsa profecto, non enim lapis ipse in anima, sed forma lapidis.

Quid sit species impressa.

Certum est secundò, speciem impressam communiter definiri: est *virtualis similitudo alicuius obiecti*, id est qualitas qua loco ipsius obiecti effectu concurreat ad cognitionem, complendo potentiam, & illam determinando, ex parte ipsius obiecti. Dicitur *similitudo*, quia representat obiectum, id est facit illud esse praesens potentiae. Dicitur *virtualis*, quia non representat obiectum formaliter, reddendo illam formaliter cognoscentem, sed representat virtualiter, quia facit ipsam cognitionem tanquam vicaria virtus obiecti. Vnde colligitur tria esse munera speciei. Primum est vniuersaliter obiectum potentiae, id est facere potentiam intentionaliter similem obiecto, non enim potest esse similitudo, quin subiectum in quo est faciat simile obiecto, eo modo quo ipsa est similitudo. Secundum determinare potentiam de se indifferentem ad multa cognoscenda, vt cognoscat potius unum quam aliud. Tertium & pricipium est completere potentiam, ex parte ipsius obiecti. Hoc autem non est aliud quam speciem esse instrumentum ipsius obiecti in productione cognitionis; habitus enim se tenet ex parte potentiae, quia est actiuitas ipsius potentiae: species autem est quasi actiuitas, & instrumentum obiecti, faciendo id quod facere posset obiectum si esset praesens, & proportionatum. Cognitio enim duas habet formalitates, est vitalis, & est representatio formalis rei cognitæ, totam quidem entitatem cognitionis producere potentia, & totam species; sed potentia,

Tom. I.

& quidquid se tenet ex parte potentiae, pricipue concurreat ad cognitionem ut vitalis est. Obiectum autem, & quidquid concurreat ex parte obiecti, pricipue concurreat ad eam vt est imago ipsius obiecti, vno igitur verbo species ex parte obiecti dicitur concurrere, quia facit cognitionem loco ipsius obiecti, faciendo id quod faceret obiectum. Et hoc diligenter obseruandum est quia ex falso eius interpretatione, multa dici solent, vt patebit statim, falsa omnino & commentitia, v.g. quod species debeat esse perfectio ipsius obiecti, sicut omne accidentis est perfectio subiecti. Deinde fingunt quidam Theologi quod species esse debeat immaterialior obiecto, debeat esse eiusdem rationis specifica, ac participare omnes perfectiones obiecti, quæ omnia sunt aperte falsa, vi patet ex speciebus Angelorum, quis enim dicat eas esse immaterialiores Angelis & eiusdem rationis specificæ. Denique falsum etiam est quod addunt, esse necesse vt species producantur per emanationem necessariam ab obiecto, quia non sunt imagines ad placitum, sed naturales, falso inquam est, quia possunt aliquando species liberè produci, neque tamen signa sunt ad placitum, quia ex suppositione quod sine necessariò repräsentant.

His positis, celebris inter Theologos controversia est circa causam illam quæ concurreat ex parte obiecti ad visionem intuitivam Dei: an scilicet Deus per se ipsum concurrat, an per vicariam sui speciem, quæ vt clarissime dissoluatur. Primo, videndum est, an sit possibilis species impressa Dei quæ concurreat ad visionem. Secundo, vtrum illa detur de facto in beatis. Tertio, an & quomodo Dei essentia concurreat ad visionem vtrum autem sit possibilis species aliqua Dei obiectuia, quæ sit abstractuia simul & quidditativa & de specie expressa dicitur quæst. 4.

§. I.

Vtrum sit possibilis species impressa Dei.

Negant possibilitatem huius speciei cum S. Thoma, omnes Thomistæ, quos sequuntur multi recentiores in Italia, & Hispania, Cabreca, Ruiz, Arib. Granadus, Tannerus, Recupitus, à quibus innumera excogitata sunt argumenta, sed ferè inania & inefficacia ex plurimis conditionibus quas falsò attribuunt speciei, & omnes uno verbo negari debent.

Ratio ergo dubitandi primò, sit, quia ex S. Thoma, obiectum superioris ordinis non potest intuitu cognitionis per speciem inferioris ordinis, alioquin obiectum spirituale, posset representari per speciem materialem, sed quilibet species creata est inferioris ordinis, quam ens increatum, non solum in essendo, sed etiam in representando, nam species per eandem omnino formalitatem habet quod sit, & quod representet, ergo tam implicat species impressa Dei actus puri, quam species materialis, alicuius Angeli. Confirmat. Primo, quia omnis species posita in intellectu est obiectum ipsum intelligibiliter, sed ens creatum quod non est suum esse, non potest esse ipse Deus intelligibiliter, non enim est actus purus, & simile Deo vt est in se, ergo, &c. Confirm. Secundò, quia ens illimitatum essentialiter in ratione intelligibilis contineri non potest intra speciem limitatam, alioquin dari possit species Dei comprehensiva.

Prima ratio dubitandi.

Secundò species essentialiter ordinatur ad supplendum defectum obiecti, quando illud vel est absens vel improprietatum cum cognitione, quarum neutrum conuenire potest Deo, ergo implicat eius species. Prob. conseq. quotiescumque aliquis defectus est impossibilis, implicat etiam natura realis ordinata tantum ad supplendum talem defectum, sicut implicat potentia ordinata ad producendum effectum impossibilem, & sicut si anima esset per se ipsam essentialiter

Secunda ratio dubitandi.

F intellectus